

EUROPOS SĄJUNGOS
TARYBA

Briuselis, 2013 m. balandžio 12 d. (19.04)
(OR. en)

8416/13

COHOM 64
PESC 403
OC 213

PRANEŠIMAS DĖL „I/A“ PUNKTO

---

nuo: Politinio ir saugumo komiteto
kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 8372/13 COHOM 63 PESC 393

Dalykas: ES gairės dėl mirties bausmės
BENDROSIOS GAIRĖS
Terminas konsultacijoms: 2013 4 16

---

1. 2013 m. balandžio 2 d. Žmogaus teisių darbo grupė parengė patikslintą ES gairių dėl mirties bausmės projektą, išdėstytą priede.
2. 2013 m. balandžio 12 d. Politinis ir saugumo komitetas patvirtino pirmiau nurodyto teksto projektą.
3. Todėl Nuolatinių atstovų komiteto prašoma patvirtinti ES gairių dėl mirties bausmės projektą ir jį pateikti Tarybai priimti.

ES GAIRĖS DĖL MIRTIES BAUSMĖS

I. ĮVADAS

- i. Europos Sąjunga griežtai ir aiškiai nepitaria mirties bausmės taikymui, koks bebūtų metas ir aplinkybės¹. Todėl ir paskatinta įsibėgėjančio judėjimo už mirties bausmės panaikinimą visame pasaulyje, ES tęs savo ilgalaikę kampaniją prieš mirties bausmę².
- ii. Jungtinės Tautos, *inter alia*, Tarptautiniame pilietinių ir politinių teisių pakte, Vaiko teisių konvencijoje ir JT Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos (ECOSOC) apsaugos priemonėse, garantuojančiose asmenų, kuriems gresia mirties bausmė, teisių apsaugą, nustatė griežtas sąlygas, kuriomis mirties bausmė tose šalyse, kurios jos dar nėra panaikinusios, gali būti taikoma³. Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto Antrasis fakultatyvinis protokolas mirties bausmei panaikinti įpareigoja kiekvieną šį protokolą pasirašiusią valstybę imtis visų būtinų priemonių mirties bausmei savo teritorijoje panaikinti visam laikui.
- iii. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 62-ojoje, 63-iojoje, 65-ojoje ir 67-ojoje sesijose surengtame Generalinės Asamblėjos plenariniame posėdyje, pritariant vis daugiau šalių, buvo patvirtintos Trečiojo komiteto rezoliucijos dėl mirties bausmės taikymo moratoriumo (62/149, 63/168, 65/206 ir 67/176). Europos Sąjunga aktyviai dalyvavo tarpreģioniniame aljanse, kuris sėkmingai tiesė kelią šioms iniciatyvoms Generalinėje Asamblėjoje ir dėl jų konsultavo, visoms ES valstybėms narėms bendrai jas remiant. Šiose rezoliucijose Generalinė Asamblėja ragina visas valstybes, kuriose mirties bausmė vis dar taikoma:

---

¹ 2012 m. spalio 10 d. ES ir Europos Tarybos bendra deklaracija dėl pasaulinės kovos su mirties bausme dienos.

² 2012 m. birželio 25 d. Liuksemburge priimtas dokumentas „Žmogaus teisės ir demokratija. ES strateginė programa ir ES veiksmų planas“ (dok. 11855/12).

³ Tai aiškiai išskiriama žmogaus teisių komiteto nuomonėje dėl Pareiškimo Nr. 829/1998 (*R. Judge prieš Kanadą*), JT dok. CCPR/C/78/D/829/1998 (2003).

- laikytis tarptautinių standartų, kuriais užtikrinamos apsaugos priemonės, garantuojančios asmenų, kuriems gresia mirties bausmė, teisių apsaugą, visų pirma laikytis būtinausių standartų ⁴;
- suteikti galimybę susipažinti su aktualia informacija apie tai, kaip jose taikoma mirties bausmė; tai galėtų padėti surengti galimus žiniomis pagrįstus ir skaidrius nacionalinius ir tarptautinius debatus;
- palaipsniui riboti mirties bausmės taikymą ir neskirti mirties bausmės už nusikalstamas veikas, kurias įvykdė jaunesni nei 18 metų asmenys ir nėščios moterys;
- mažinti nusikalstamų veikų, už kurias galima skirti mirties bausmę, skaičių;
- paskelbti mirties bausmės vykdymo moratoriumą, siekiant jį panaikinti ⁵.

Šiose Generalinės Asamblėjos rezoliucijose mirties bausmę panaikinusios valstybės taip pat raginamos vėl jos neįvesti ir raginamos keistis turima šios srities informacija ⁶.

Be to, JT Generalinės Asamblėjos 67-oje sesijoje priimtoje rezoliucijoje valstybės, dar neprisijungusios prie Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto Antrojo fakultatyvinio protokolo mirties bausmei panaikinti arba jo dar neratifikavusios, raginamos apsvarstyti galimybę tai padaryti.

Šios Generalinės Asamblėjos rezoliucijos atitinka rezoliucijas dėl mirties bausmės, kurias visose savo sesijose iš eilės priėmė Žmogaus teisių komisija; naujausia iš šių rezoliucijų – Rezoliucija 2005/59.

ES pritaria raginimui, kad visos Jungtinių Tautų agentūros, regioninės tarpvyriausybines įstaigos ir nevyriausybines organizacijos, pasitelkdamos gynimo, stebėsenos ir techninio bendradarbiavimo veiklą, turėtų toliau remti valstybių pastangas panaikinti mirties bausmę ⁷.

⁴ Jungtinių Tautų Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos (ECOSOC) apsaugos priemonės, garantuojančios asmenų, kuriems gresia mirties bausmė, teisių apsaugą, ECOSOC rezoliucija 1996/15, JT dok. E/CN.15/1996/15 (1996 m.).

⁵ JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija 67/176.

⁶ JT Generalinės Asamblėjos rezoliucija 67/176.

⁷ 2011 m. liepos 4 d. Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus ataskaitos A/HRC/18/20 61 punktus.

Šiame kontekste ES toliau glaudžiai bendradarbiaus su pilietine visuomene ir rems jos esminį vaidmenį pranešti, didinti informuotumą ir raginti imtis veiksmų.

Be to, ES atkreipia dėmesį į tai, kokių svarbių veiksmų imasi kiti suinteresuotieji subjektai, įskaitant Tarptautinę kovos su mirties bausme komisiją, ir į Parlamentų iniciatyvas.

- iv. 1997 m. spalio mėn. Europos Tarybos aukščiausiojo lygio susitikime vyriausybės vadovai, įskaitant visas ES valstybes nares, pareikalavo visuotinio mirties bausmės panaikinimo. Be to, naujos Europos Tarybos valstybės įsipareigojo paskelbti moratoriumus ir ratifikuoti Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) šeštąjį protokolą, kuriuo šios valstybės įpareigojamos visam laikui panaikinti mirties bausmę. Šeštąjį protokolą yra ratifikavusios visos ES valstybės narės. EŽTK tryliktasis protokolas, kurį pasirašė visos ES valstybės narės ir kuris įsigaliojo 2003 m. liepos 1 d., įpareigoja atitinkamas valstybes nares visam laikui panaikinti mirties bausmę, kokios bebūtų aplinkybės.

2007 m. rugsėjo mėn. Europos Tarybos Ministrų Komitetas nusprendė paskelbti Europos kovos su mirties bausme dieną, minėtiną kiekvienų metų spalio 10 d., kuri sutampa su pasauline kovos su mirties bausme diena. 2007 m. gruodžio mėn. šią Europos dieną paskelbė ir Europos Sąjunga.

- v. ES pagrindinių teisių chartijos, kuri 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai tapo teisiškai privaloma, 2 straipsnyje nustatyta, kad niekam negali būti paskirta ar įvykdyta mirties bausmė. Jos 3 straipsnyje teigiama, kad kiekvienas asmuo turi teisę į fizinę ir psichinę neliečiamybę. Chartijos 4 straipsniu uždraudžiamas kankinimas ir nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas, o 19 straipsnio 2 dalyje teigiama, kad niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokių nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas ⁸.

---

⁸ 19 straipsnio 2 dalis realiai įgyvendinama į ES ir trečiųjų valstybių susitarimus dėl bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose įtraukiant nuostatas, kuriomis leidžiama atsisakyti bendradarbiauti. Tokių susitarimų pavyzdžiai: 2003 m. birželio 25 d. ES ir JAV susitarimas dėl ekstradicijos (13 straipsniu draudžiama išduoti asmenį, kuriam gresia mirties bausmė); 2004 m. liepos 14 d. ES ir JAV susitarimas dėl savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose; ir 2009 m. lapkričio 30 d. ES ir Japonijos susitarimas dėl savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose (11 straipsnis).

Visos Europos Sąjungos valstybės narės yra visiškai įsipareigojusios laikytis šių nuostatų ir jas realiai įgyvendinti. Be to, mirties bausmės panaikinimas yra viena iš šalims kandidatėms, siekiančioms narystės ES, keliamų išankstinių sąlygų.

- vi. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijai (ESBO) priklausančios valstybės pagal Kopenhagos dokumentą yra įsipareigojusios keisti informacija apie mirties bausmės panaikinimą ir viešai ją skelbti. ES tai daro reguliariai teikdama pranešimus pagal ESBO „žmogiškosios dimensijos“ nuostatas. 2009 m. ir 2010 m. ESBO priėmė rezoliucijas dėl mirties bausmės ⁹.
- vii. Nei Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statute, nei kitų *ad hoc* tarptautinių ir mišrių baudžiamųjų tribunolų ¹⁰ statutuose (ES jiems visiems pritarė) nėra nuostatų dėl mirties bausmės skyrimo, nepaisant to, kad jie buvo įkurti masiniams humanitarinės teisės pažeidimams, įskaitant genocidą, nagrinėti.
- viii. ES atidžiai stebi ir skatina priemones ir iniciatyvas, kurių imasi kitos regioninės organizacijos, *inter alia*, Afrikos Sąjunga ir Amerikos valstybių organizacija, kurios savo veikla siekia mirties bausmės panaikinimo.
- ix. ES reguliariai peržiūrės šias gaires, planuodama tokią peržiūrą atlikti kas trejus metus, jei to prireiktų.

---

⁹ ESBO Parlamentinės Asamblėjos Generalinio demokratijos, žmogaus teisių ir humanitarinių klausimų komiteto rezoliucija dėl mirties bausmės vykdymo moratoriumo siekiant jos panaikinimo, priimta 2009 m. liepos 1 d. Vilniuje surengtoje aštuonioliktoje metinėje sesijoje, ir ESBO Parlamentinės Asamblėjos Generalinio demokratijos, žmogaus teisių ir humanitarinių klausimų generalinio komiteto rezoliucija dėl mirties bausmės, priimta 2010 m. liepos 6 d. Osle surengtoje devynioliktoje metinėje sesijoje.

¹⁰ TBtBJ, Tarptautinis baudžiamasis tribunolas Ruandai, Specialusis teismas Siera Leonei, Specialusis tribunolas Libanui, Kambodžos teismų specialiosios kolegijos.

II. VEIKLOS DOKUMENTAS

ES mano, kad mirties bausmė yra sunkus žmogaus teisių ir žmogaus orumo pažeidimas. Paskatinta įsibėgėjančio judėjimo už mirties bausmės panaikinimą visame pasaulyje, ES toliau tęs savo ilgalaikę kampaniją prieš mirties bausmę ¹¹.

Mirties bausmės panaikinimas yra dar vienas žingsnis į priekį siekiant palaipsniui plėtoti žmogaus teises. Mirties bausmė yra nehumaniška ir nereikalinga priemonė. Nėra jokių įtikinamų įrodymų, kurie patvirtintų, kad mirties bausmė atgraso nuo nusikaltimų. Be to, dėl bet kokios teismo klaidos valstybės institucijos galėtų įvykdyti mirties bausmę nekaltam asmeniui.

Europos Sąjungos tikslai:

- siekti visuotinio mirties bausmės panaikinimo, t. y. griežtai laikytis politikos, kuriai pritarė visos ES valstybės narės;
- tose šalyse, kuriose mirties bausmė vis dar egzistuoja, ES:
  - o ragins nedelsiant paskelbti mirties bausmės taikymo moratoriumą, siekiant ją panaikinti;
  - o ragins palaipsniui riboti mirties bausmės taikymą, be kita ko, mažinant nusikalstamų veikų, už kurias bus vykdoma mirties bausmė, skaičių;
  - o propaguos politiką, pagal kurią mirties bausmė būtų taikoma laikantis šiose gairėse nustatytų būtiniausių standartų;
  - o stengsis gauti tikslią informaciją apie mirties bausmės taikymą, įskaitant informaciją apie nusikalstamą veiką, už kurią ji skiriama, mirties bausmė nuteistų asmenų skaičių, jau įvykdytų mirties nuosprendžių skaičių, mirties bausmės vykdymo laukiančių asmenų skaičių, panaikintų ar apeliacine tvarka sušvelnintų mirties nuosprendžių skaičių ir atvejų, kuriais buvo suteikta malonė, skaičių, taip pat stengsis gauti informaciją apie būtiniausių standartų įtraukimo į nacionalinę teisę mastą;
  - o prireikus sieks gauti išskaidytus duomenis apie asmenų, kuriems mirties nuosprendis įvykdytas arba kuriems gresia mirties bausmė, tautybę, lytį, rasinę ar etninę kilmę, religiją ar tikėjimą, seksualinę orientaciją ar kitą statusą, įskaitant negalią.

---

¹¹ 2012 m. birželio 25 d. Liuksemburge priimto dokumento „Žmogaus teisės ir demokratija. ES strateginė programa ir ES veiksmų planas“ formuluotė (dok. 11855/12).

Šie tikslai yra neatskiriama ES žmogaus teisių politikos dalis; dauguma jų kaip aiškiai apibrėžti veiksmai yra nustatyti ES veiksmų plane dėl žmogaus teisių ir demokratijos¹².

2005 m. ES, pasinaudodama savo galiomis prekybos politikos srityje, priėmė reglamentą, kuriuo uždraudžiama prekyba prekėmis, kurios praktiškai gali būti naudojamos tik mirties bausmei vykdyti arba kankinimui ar kitokiam netinkamam elgesiui, taip pat kuriuo uždraudžiama teikti su tokiais prekėmis susijusią techninę pagalbą. Reglamente taip pat numatytos nuostatos dėl tam tikrų prekių, kurios galėtų būti naudojamos minėtais tikslais, eksporto kontrolės. Reaguojant į pokyčius mirties bausmės srityje, 2011 m. gruodžio mėn. buvo iš dalies pakeistas kontroliuojamųjų prekių sąrašas. Dėl šios priežasties šiuo metu taikoma anestezijoje naudojamų trumpo ir vidutinio veikimo barbitūratų, kurie galėtų būtų panaudoti įvykdant mirties bausmę asmenims įšvirkšiant mirtiną injekciją, eksporto kontrolė. Be to, šis reglamentas šiuo metu peržiūrimas siekiant įvertinti, ar nevertėtų nustatyti papildomų priemonių, kuriomis būtų užtikrina, kad ES ekonominės veiklos vykdytojai susilaikys nuo prekybos, kuri skatina arba kitaip sudaro palankesnes sąlygas vykdyti mirties bausmę užsienio šalyse.

Remdamasi pridedamu Būtiniausių standartų dokumentu, Europos Sąjunga toliau aktyvins savo iniciatyvas (be kita ko, pareiškimus ar demaršus dėl mirties bausmės) tarptautiniuose forumuose ir kitų šalių atžvilgiu.

Europos Sąjunga kiekvienu atskiru atveju ir remdamasi atitinkamais kriterijais svarstys, ar teikti demaršus, t. y. ar asmeniškai kreiptis su oficialiu diplomatinio ES oficialią poziciją nurodančiu pareiškimu, ar daryti kitoms šalims skirtus viešus pareiškimus dėl mirties bausmės taikymo.

Pagrindiniai ES požiūrio elementai bus tokie:

---

¹² 2012 m. birželio 25 d. Liuksemburge priimtas dokumentas „Žmogaus teisės ir demokratija. ES strateginė programa ir ES veiksmų planas“ (dok. 11855/12).

BENDRIEJI DEMARŠAI

Prireikus Europos Sąjungą kels mirties bausmės klausimą vedama dialogus ir konsultuodamasi su trečiosiomis valstybėmis. Šių dialogų ir konsultacijų metu:

- ES primygtinai reikalaus visuotinio mirties bausmės panaikinimo arba bent jau jos taikymo moratoriumo siekiant jos panaikinimo.
- Tose šalyse, kuriose ši bausmė toliau taikoma, ES pabrėš, kad valstybės mirties bausmę turėtų taikyti tik laikydamosi pridedamame dokumente išdėstytų būtinausių standartų, grindžiamų tarptautinės žmogaus teisių teisės ir kitų tarptautinių standartų nuostatomis, ir turėtų išlaikyti maksimalų skaidrumą, be kita ko, skelbdamos tikslią informaciją apie mirties bausmę ir jos taikymą.

Laikantis tokio aiškaus požiūrio bus, *inter alia*, atsižvelgiama į tai:

- ar šalyje egzistuoja nepriklausoma ir veiksminga teismų sistema, garantuojanti visiems kaltinamiesiems teisingą teismo procesą;
- ar šalis yra prisiėmusi tarptautinius įsipareigojimus netaikyti mirties bausmės;
- ar šalies teisinė sistema ir tai, kaip joje taikoma mirties bausmė, yra neprieinama viešam ir tarptautiniam tikrinimui;
- ir į tai, ar yra požymių, kad mirties bausmė yra plačiai taikoma pažeidžiant būtinausius standartus.

Ypač bus stengiamasi užtikrinti, kad ES demaršai dėl mirties bausmės taikymo būtų teikiami tuo metu, kai šalies politika dėl mirties bausmės keičiasi, pavyzdžiui, kai turi baigtis oficialus ar *de facto* mirties bausmės taikymo moratoriumas arba kai ketinama teisės aktais mirties bausmę įvesti iš naujo arba išplėsti jos taikymą.

Ypač daug dėmesio bus skiriama per atitinkamus tarptautinius žmogaus teisių apsaugos mechanizmus pateiktoms ataskaitoms ir išvadoms.

Demaršas arba viešas pareiškimas turėtų būti pateikiamas, kai šalys imasi priemonių mirties bausmei panaikinti.

ATSKIRI ATVEJAI

Be to, sužinojusi apie atskirus mirties bausmės atvejus, visų pirma tuos, kurie pažeidžia būtiniausius standartus, Europos Sąjunga svarstys konkrečių demaršų būtinybę. Veiksmai bus svarstomi kiekvienu atskiru atveju, o prirėikus ir kai tai teisiškai leistina bus galima svarstyti galimybę įsikišti į teismo procesą (kaip *amicus curiae* arba kitaip).

Šiais atvejais sparta dažnai bus esminis veiksnys. Todėl šiuos demaršus siūlančios valstybės narės turėtų pateikti kiek įmanoma daugiau juos pagrindžiančios bendro pobūdžio informacijos, remdamosi visais turimais šaltiniais. Turėtų būti pateikta glaustai išdėstyta informacija apie inkriminuojamą nusikaltimą, baudžiamąjį procesą, nurodytas tikslus būtiniausių standartų pažeidimo pobūdis, su apeliaciniais skundais, jei tokių buvo, susijusi padėtis ir, jei žinoma, numatoma mirties nuosprendžio vykdymo data.

Jeigu yra pakankamai laiko, prieš pateikiant demaršus, reikėtų stengtis gauti išsamios informacijos iš misijos vadovų ir su jais pasikonsultuoti dėl konkretaus atvejo.

Šias gaires vertėtų skaityti kartu su kitomis ES gairėmis dėl žmogaus teisių, visų pirma ES kovos su kankinimu ir kitokiu žiauru, nežmonišku ar žeminančiu elgesiu ar baudimu trečiojoje šalyse politikos gairėmis ir ES gairėmis dėl žmogaus teisių gynėjų.

ATASKAITŲ DĖL ŽMOGAUS TEISIŲ TEIKIMAS

ES misijų vadovai į ataskaitas dėl žmogaus teisių, įskaitant žmogaus teisių strategijas, turėtų įtraukti mirties bausmės skyrimo bei taikymo ir ES veiksmų šioje srityje poveikio analizę.

GALIMI ES INTERVENCIJOS REZULTATAI: KITOS INICIATYVOS

ES skatins šalis prisijungti prie Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto Antrojo fakultatyvinio protokolo ir panašių regioninių dokumentų. Ji taip pat rems tokių regioninių dokumentų rengimą ten, kuri jų nėra.

Siekdama mirties bausmės panaikinimo ES taip pat:

- skatins valstybes ratifikuoti be jokių išlygų tarptautinius dokumentus dėl mirties bausmės taikymo, įskaitant Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, ir jų laikytis;
- skatins ir siūlys dvišalį ir daugiašalį bendradarbiavimą, *inter alia*, bendradarbiaujant su pilietine visuomene, be kita ko, teisinėje srityje, siekiant gerinti teisę į teisingą ir nešališką teismo procesą baudžiamosiose bylose ir užtikrinti daugiau skaidrumo mirties bausmės taikymo srityje;
- pasitelkdama Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę (EDŽTRP) ES toliau rems pilietinės visuomenės veiksmus, kuriais propaguojamas mirties bausmės panaikinimas, moratoriumų skelbimas ir mirties bausmės taikymo apribojimų nustatymas. ES išlieka pagrindine rėmėja šioje srityje;
- užtikrins, kad veiksmais, pavyzdžiui, teikiant teisinę, finansinę ar kitą techninę pagalbą trečiosioms valstybėms, nebūtų prisidedama prie mirties bausmės taikymo.

VEIKSMAI DAUGIAŠALIUOSE FORUMUOSE

ES kels mirties bausmės klausimą atitinkamuose daugiašaliuose forumuose ir naudosis visomis galimybėmis juose teikti iniciatyvas, kuriomis siekiama paskelbti mirties bausmės taikymo moratoriumą ir, atėjus laikui, jį panaikinti. Atitinkamais atvejais ES sieks, kad į šių daugiašalių forumų posėdžiuose parengtus dokumentus būtų įrašytos nuorodos į mirties bausmės vykdymo moratoriumo paskelbimą ir mirties bausmės panaikinimą. Tai apima atitinkamas rekomendacijas, kurias valstybės narės teikia vykstant JT Žmogaus teisių tarybos vykdomam visuotinio periodinio vertinimo procesui. ES taip pat bendradarbiaus reaguodama į JT organų prašymus pateikti informaciją dėl konsultacijų ataskaitų ir ragins valstybes nares padaryti tą patį.

ES skatins atitinkamas tarptautines ir regionines organizacijas remti valstybių pastangas imtis atitinkamų priemonių atitikčiai būtiniausiems standartams dėl mirties bausmės užtikrinti ir toliau jas ragins ratifikuoti be jokių išlygų tarptautines sutartis dėl mirties bausmės ir jų laikytis.

III. BŪTINIAUSIŲ STANDARTŲ DOKUMENTAS

Toliau reikšdama savo griežtą nepritarimą mirties bausmės taikymui ir propaguodama jos visišką panaikinimą, ES primygtinai teigia, kad tos šalys, kuriose mirties nuosprendžiai vis dar vykdomi, laikytųsi šių būtiniausių standartų:

- i) mirties bausmė negali būti skiriama už nesmurtines veikas, pavyzdžiui, už finansinius ar ekonominius nusikaltimus, arba dėl politinių nusikaltimų ar konkurencijos. Ji taip pat neskiriama už nusikaltimus, susijusius su narkotikais, religinę praktiką ar sąžinės išraišką, už suaugusių asmenų savanoriškus lytinius santykius, be kita ko, suprantant, kad taikymo sritis turėtų visais atvejais apsiriboti pačiais sunkiausiais tyčiais nusikaltimais.
- ii) Mirties bausmė niekada negali būti numatyta kaip privaloma įstatymo nustatyta bausmė.

- iii) Mirties bausmė neskiriama už nusikaltimus, už kuriuos jų padarymo metu mirties bausmė nebuvo numatyta, suprantant, kad jei po nusikaltimo padarymo įstatymu numatoma švelnesnė bausmė, nusikaltėlis turi galėti pasinaudoti šia galimybe.
- iv) Mirties bausmė negali būti skiriama:
asmenims, kurie nusikaltimo padarymo metu buvo jaunesni nei 18 metų amžiaus;
nėščioms moterims, neseniai pagimdžiusioms moterims ir krūtimi maitinančioms moterims;
psichine liga sergantiems arba proto negalią turintiems asmenims;
pagyvenusiems asmenims.
- v) Mirties bausmė neskiriama, jeigu apkaltinto įvykdžius nusikaltimą asmens kaltės įrodymas nėra pagrįstas aiškiais ir įtikinamais įrodymais, taip paliekant galimybę faktus interpretuoti kitaip. Šiuo atžvilgiu išgauti kaltės pripažinimus kankinant yra griežtai draudžiama.
- vi) Būtina, kad galutinis teismo sprendimas būtų priimtas nepriklausomo ir nešališko kompetentingo teismo pasibaigus teisiniam procesui, įskaitant procesą specialiuosiuose tribunoluose ar jurisdikcijose, suteikiančio visas įmanomas teisingo teismo proceso garantijas, bent jau lygiavertes garantijoms, nustatytoms Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 14 straipsnyje, įskaitant įtariamą ar kaltinamą padarius nusikaltimą, už kurį gali būti skiriama mirties bausmė, teisę į tinkamą teisinę pagalbą visuose bylos nagrinėjimo etapuose ¹³.
- vii) Nagrinėjant, ar teisinio proceso metu užtikrinamos visos įmanomos teisingo teismo proceso garantijos, deramai atsižvelgiama į tai, ar nusikaltimo, už kurį gali būti skiriama mirties bausmė, padarymu įtariamam ar kaltinamam asmeniui buvo pranešta apie jo teisę susitikti su konsuliniu pareigūnu ¹⁴.

---

¹³ Ypač svarbios yra 14 straipsnio nuostatos, kuriose sakoma, kad asmuo turi teisę turėti gynėją ir kiekvienu atveju nemokamai, kai jis neturi pakankamai lėšų tam gynėjui užmokėti, ir prireikus teisę nemokamai naudotis vertėjo pagalba.

¹⁴ 1963 m. Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių 36 straipsnio 1 dalis.

- viii) Karo nusikaltimų tribunolai jokiais aplinkybėmis negali skirti mirties bausmių civiliams asmenims ¹⁵.
- ix) Kiekvienas mirties bausme nuteistas asmuo turi turėti realiai įgyvendinamą teisę apskųsti nuosprendį aukštesnės instancijos teisme.
- x) Atitinkamais atvejais kiekvienas mirties bausme nuteistas asmuo turi turėti teisę pateikti asmeninį skundą pagal tarptautines arba regionines procedūras; mirties bausmė nebus vykdoma tol, kol skundas nagrinėjamas pagal tas procedūras; mirties bausmė nebus vykdoma tol, kol neužbaigtos susijusios teisinės ar oficialios procedūros tarptautiniu, regioniniu ar nacionaliniu lygiu.
- xi) Kiekvienas mirties bausme nuteistas asmuo turi turėti teisę prašyti malonės ar nuosprendžio sušvelninimo. Amnestija, malonė ar mirties nuosprendžio sušvelninimas gali būti nustatomi visais mirties bausmės atvejais; mirties bausmė nebus vykdoma tol, kol tokie prašymai valstybėje svarstomi laikantis atitinkamų procedūrų.
- xii) Mirties bausmė negali būti vykdoma pažeidžiant tarptautinius valstybės įsipareigojimus.
- xiii) Turi būti atsižvelgta į tai, kiek laiko po mirties nuosprendžio paskelbimo buvo praleista nuteistųjų mirties bausme bloke ir į įkalinimo sąlygas, atsižvelgiant į tai, kad nuteistųjų mirties bausme bloke įkalinimo sąlygos neturėtų būti prastesnės už sąlygas, kuriomis kiti kaliniai. Šie elementai gali būti priskiriami kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio, arba baudimo formoms ¹⁶.

¹⁵ JT Žmogaus teisių skatinimo ir apsaugos pakomitečio Rezoliucija 2004/25 dėl karo nusikaltimų tribunolų skiriamos mirties bausmės civiliams asmenims; Darbo grupė savavališko sulaikymo klausimais, JT dok. E/CN.4/1999/63, 80 punktas; 2012 m. rugpjūčio mėn. JT specialiojo pranešėjo neteisminio mirties bausmės vykdymo klausimais ataskaitos 33 ir 121 punktai.

¹⁶ ES, JT ir Europos žmogaus teisių teismas suteikė teisėtumą nuteistųjų mirties bausme bloke reiškiniui (žr. ES gaires dėl kankinimo ir kitokio žiauraus elgesio, JT specialiojo pranešėjo kankinimo ir kitokio žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo klausimais tarpinę ataskaitą (A/67/279, 2012 m. rugpjūčio 9 d., ir *Soering prie* (1989 m.) 11 EHRR 439).

- xiv) Ten, kur mirties bausmė taikoma nepaisant visų pastangų, kurias ES deda norėdama užkirsti jai kelią, ji turi būti vykdoma taip, kad sukeltų kiek įmanoma mažiau kančių. Ji negali būti vykdoma viešai arba kitu būdu, kuriuo asmuo, kuriam gresia nuosprendžio įvykdymas, būtų dar labiau pažemintas. Ji taip pat negali būti nusiūta¹⁷. Nuteistųjų mirties bausmė bloke šeimos nariai ir advokatai privalo būti informuoti apie nuosprendžio įvykdymą.¹⁸
- xv) Mirties bausmė negali būti skiriama ar taikoma diskriminuojant dėl priklausymo politinei grupei, lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos.
-

¹⁷ 2010 m. Generalinio sekretoriaus ataskaita Jungtinių Tautų Generalinei Asamblėjai (A/65/280): 72 punktas.

¹⁸ Žmogaus teisių komitetas nustatė, kad nepranešimas nuteistųjų mirties bausmė bloke šeimos nariams ir advokatams apie mirties nuosprendžio įvykdymą yra Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 7 straipsnio ir 10 straipsnio 1 dalies pažeidimas. Žmogaus teisių komiteto baigiamosios pastabos: Japonija, JT dok. CCPR/C/Add.102, 1998 m. lapkričio 19 d., 21 punktas.